

„ÉN MÁR RÉG A HARANGOKÉ VAGYOK” – JÉKELY 100

– TÁRLAT ÉS PÓDIUMBESZÉLGETÉS –

A Nyugat harmadik nemzedékének kiemelkedő egyénisége, Jékely Zoltán születése centenáriumának évében a költő, prózaíró, fordító és szerkesztő alakját valamint gazdag életművét kívánta megidézni az OSZK Kézirattárának kiállítóterében, 2013. október 30-án nyílt interaktív kamaratárlat, mely Jékely irodalmi hagyatékának gondozói és a korszakkal, valamint az életművel foglalkozó irodalomtörténészek közös kurátori munkájának eredményeképpen jött létre. A kiállítás ötlete jelen sorok írójától származott, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy az OSZK méltó emléket állítson a centenáriumi évben a nemzeti könyvtár egykori munkatársának is, hiszen kevesen tudják, hogy Jékely két szakaszban is, hosszú évekig (először a harmincas években, majd 1946 után) az Országos Széchényi Könyvtár hírlaptárossáként is dolgozott. A nemzeti könyvtár munkatársaként utazott Kolozsvárra, diákévei helyszínére is 1940-ben, felmérni a visszacsatolt Észak-Erdély

könyvtári állományának állapotát. Az akkor már elismert, Baumgarten-díjas költő és prózaíró életének zsúfolt, termékeny kolozsvári évei következtek ekkor, mind a magánéletét, mind szakmai előmenetelét illetően. Mikor 1946 novemberében (immáron feleségével és két gyermekével) kényszerűen úgy dönt, visszaköltözik Budapestre, ismét az OSZK-ban talál menedéket, hiszen ekkoriban tíz éves szilenciumra ítélik, s az Írószövetségből is kizárják.

A Baumgarten-díj mellett kétszeres József Attila-díjas, majd posztumusz Kossuth-díjas költő hagyatéka a család jóvoltából az OSZK Kézirattárában, tárgyi hagyatéka pedig a Petőfi Irodalmi Múzeumban található, evidens volt tehát, hogy e két intézmény összefogásával, e két forrásból táplálkozva alakul ki a tárlat gazdag anyaga, a kiállítás társkurátora, Péterfy Sarolt irodalomtörténész, a hagyaték gondozója révén pedig

Tárlatvezetés

Kovács András Ferenc megnyitóbeszède

olyan családi ereklyékkel is gazdagodik (például a Jékely-Áprily levelezéssel), melyek jószerével most először kerülnek a nagyközönség elé.

A kurátorok (Péterfy Sarolt és Boka László) az emberi és művészi sokszínűséget, az egész pályát igyekeztek átfogóan megmutatni. Költészetének, írásművészetének mélységeit egy ilyen tárlat amúgy sem érzékeltetheti, azt inkább olvasva, kitartóan belefeledkezve lehet csak felfedezni, szavainak mámorító ritmusában valami ősi, titkos öröme, testi vágyra és sóvárgásra, természetszeretetre, harmóniára s diszharmóniára, szükségszerű elmúlásra egyszerre rácsodálkozni. A *Psalmus* kezdő sorából választott kiállításcímmel is ezt a sejtelmes, álomteli, elmúlástól átitatott, s abban is burjánzó erotikát sugalló, elmékedésre hangolt tónusát, rezignált, mégis felzaklató jellegét igyekeztünk megidézni, egy centenáriumi kiállítás azonban a szerzői gazdagságra, a sokszínű egyéniségre, az irodalomtörténeti kuriózumokra enged inkább rácsodálkozni. A plakátra Jékely személyes tárgyai közül egy olyan veretes vasszeget, pontosabban e szeggel átszúrt kéziratot választottunk, amelyet „a ’60-as évek végén egy milánói kolostornak, a Santa Maria delle Grazie kolostornak kertjében sétálva, mintegy az égből aláhullva, talált meg. Az ereklye kéziratán Jékely meg is jegyzi: pár pillanattal azelőtt épp a híres *Az utolsó vacsorát* nézte meg, illetve és Montorfano: *Croceffissione* című művét látta, tehát „az asszociáció elkerülhetetlen volt”.

A költő és a prózaíró életstációi mellett a szerkesztő és a fordító is hangsúlyosan megjelent a tárlaton, hisz

kevesen tudják, hogy Jékelytől származik az Ős-Faust fordítása, vagy Széchenyi István eredetileg németül írott naplórészleteinek magyar változata is. Emellett a mániákus naplóróval és a horgással, a lelkes természetjáróval, a gyűjtögetővel is megismerkedhetett a nagyközönség, de persze a könyvtáros sem maradhatott ki a teljes portréból. A tárlat több mint kétszáz eredeti tárgyi dokumentumot vonultatott fel: kéziratok, fotók, naplók, festmények, bútorok és egyéb műtárgyak szerepeltek a kiállított gyűjteményben, melynek ünnepi megnyitóját október végén Kovács András Ferenc költő vállalta. Az eseményen más neves művészek (Szabó T. Anna költő, Jánossy Lajos író) is közreműködtek, s egy kerekasztal-beszélgetés keretében a kurátorokkal közösen mutatták be a Holnap Kiadó által az idei Könyvhétre megjelentetett *Jékely 100* című kötetet, mely 10 kortárs költő 10 választott Jékely-versét és egy-egy miniesszét is tartalmaz. A tárlat idején a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos konferenciát szervezett. A kiállítás zárásaként 2014. január 22-én, a magyar kultúra napján Jékely Erdélyben és Magyarországon betöltött irodalomtörténeti szerepét, helyét és mai hatását mérlegelő pódiumbeszélgetésnek is otthont adott a Könyvtár, melyen neves irodalomtörténészek (Lator László, Várady Szabolcs, Vallasek Júlia, Péterfy Sarolt, Nemeskéri Erika) értékelték Jékely életművét s a tárlat eredményeit.

Boka László
boka.at.oszk.hu